

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา  
กองทุนหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด  
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา



นางสาวอภิญา โชติอินทร์หอม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต  
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ  
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี  
ปีการศึกษา 2544

## บทคัดย่อ

อภิญา โชติอินทร์หอม : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา  
กองทุนหมู่บ้านราชบุรีประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด  
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ อุสาหะ , 188 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านราชบุรีประสงค์ หมู่ที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ ของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านราชบุรีประสงค์ หมู่ที่ 6 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนและเพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งตามทัศนะของหมู่บ้านราชบุรีประสงค์ หมู่ที่ 6 โดยใช้แนวความคิดและรูปแบบการประเมินเชิงระบบแบบซิปป์โมเดล (CIPP Model) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนกรกฎาคม 2545 โดยวิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบรายงาน บร. 1 – 12 โดยการจัดเวทีประชาคม การสังเกต การสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้านและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกันด้วย

ผลการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านราชบุรีประสงค์ หมู่ที่ 6 มีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน คือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน ส่งเสริมและพัฒนาให้หมู่บ้านสามารถบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองได้ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความสามารถและการแก้ไขปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้าน เกิดการกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งที่เกิดตามทัศนะของชาวบ้านในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อันจะนำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ  
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา...อภิญา โชติอินทร์หอม.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

## กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ อุตสาหะ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์กীরติกร พัวเจริญเกียรติ , อาจารย์สมนึก สอนนอก และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- พัฒนาการอำเภอเมืองและพัฒนการประจำตำบลที่ให้คำปรึกษาในด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับหมู่บ้าน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดาร มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อภิญา ไชติอินทร์หอม

## หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร  
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการ  
ประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

( ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ อุสาทะ )

กรรมการสอบ

( อาจารย์เกตุชกร ดร. เกียรติศักดิ์ เอี่ยมเก็บ )

( ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ อุสาทะ )

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ  
และการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๓ 3 ต.ค. 2545

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีการดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 บริหารสุวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10
5. ระเบียบต่างๆ ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14

หน้า

7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล.....	15
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	16
9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ.....	18
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	21
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	21
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	21
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	22
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	26
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์การติดตามการประเมินโครงการ.....	33
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	45
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	50
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	54
1. สรุป.....	54
2. อภิปราย.....	55
3. ข้อเสนอแนะ.....	57
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	60

## สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม.....	3
2. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมิน และการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม.....	16



## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	42
2.	จำนวนและร้อยละของการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน.....	43
3.	จำนวนและร้อยละของครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง.....	43
4.	จำนวนและร้อยละของสมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้าน.....	43
5.	จำนวนและร้อยละของผลผลิตอื่นๆ.....	44
6.	จำนวนและร้อยละของผลผลิตสินค้าในหมู่บ้านเพื่อจำหน่าย.....	45
7.	ความเข้มแข็งของหมู่บ้านราษฎร์ประสงศ์.....	52



## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1. หลักการและเหตุผล

ในปี 2540 ประเทศไทยได้ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ต่างก็ประสบปัญหาดังกล่าวด้วยกันทั้งนั้น คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ต่างก็พากันเดินทางหางานทำในกรุงเทพฯ และก็มีคนบางส่วนถูกให้ออกจากงานที่เคยทำ ในเมื่อหาหนทางแก้ไขไม่ได้ก็ตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเกิดของตนเอง แล้วเวลาในการทำงานที่ผ่านมาของรัฐบาล นายทวน หลีกภัย ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม พอมาถึงรัฐบาล นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ทำตามนโยบายที่ได้บอกให้กับประชาชนได้รับฟังและทำนโยบายที่ให้ไว้ จึงได้มีแนวทางแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยทำให้เกิดโครงการการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นโครงการหลักในการแก้ปัญหาและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลเป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหา โดยการเอาความคิดเห็นและขั้นตอนการทำงานของชาวบ้านจังหวัดสงขลาและจังหวัดตราด มาประยุกต์รูปแบบของสถาบันการเงินที่มีอำนาจกระทำการอย่างมโหฬารให้เข้ากับวัฒนธรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่เน้นความเอื้ออาทรแบ่งปันกัน กลายเป็นสถาบันการเงินเพื่อสวัสดิการของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการนำมาพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม อีกทั้งเพื่อให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขีดความสามารถในการจัดระบบการจัดการและการบริหารกองทุนของแต่ละหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตนเอง เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของประชาชนในประเทศ เป็นการมุ่งตามไปที่การพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองแบบยั่งยืนเป็นการกระตุ้นด้านเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของประเทศโดยรวมถึงเป็นการส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของคนไทยในอนาคตต่อไปอย่างต่อเนื่อง

จากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าว ทำให้หมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านพร้อมกับการได้รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้ว เพื่อต้องการให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ สามารถจะบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด รัฐบาลจึงเห็นสมควรจะให้มีการประเมิน โดยให้นักศึกษาบัณฑิตกองทุนในฐานะผู้จัดทำสารนิพนธ์ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ เพื่อให้บัณฑิตได้ศึกษาหารายละเอียดของสารนิพนธ์ และได้มีโครงการอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมา

คือโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีนักศึกษาในโครงการได้มาปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ในระยะเวลาหนึ่งแล้ว จึงต้องรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงให้เป็นสารนิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นมา

## 2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.1 บ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

1.2 บ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3 บ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.4 เศรษฐกิจของบ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทั้งกับสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

1.5 ประชาชนในบ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายมีอะไรบ้าง

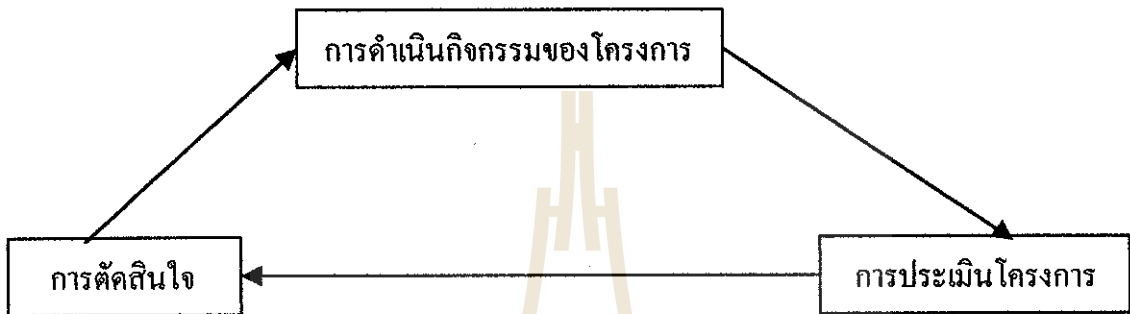
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล

4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามทัศนะของประชาชนในบ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 และระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัด

## 3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ ใช้เพื่อการวิเคราะห์ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ใช้แนวความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชิพพ์โมเดล” (CIPP Model) ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ซิป (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้าที่ 89 – 91) นี้ผู้คิดค้นคือ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐานคือ



แผนภูมิที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีมได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1. กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

#### 4. วิธีการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1. การศึกษาและทำความเข้าใจ ประชาชน วัตถุประสงค์และระเบียบข้อบังคับต่างๆของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3. ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4. เก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบ บร. 1-12

ขั้นตอนที่ 5. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทต่อไป

ขั้นตอนที่ 6. ลงมือเขียน สารนิพนธ์

## 5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการจัดการกองทุน การดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแก้ไขปัญหาต่างๆ
3. ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้มีความรู้ในด้านการประเมินโครงการ การเขียนโครงการและการปฏิบัติงานในชุมชนนอกเหนือจากการไปเรียนในชั้นเรียนตามหลักสูตร
4. ทำให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางจัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้าน

## 6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ มีดังนี้คือ

1. กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านราชภัฏประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาดอำเภอเมือง ซึ่งมาจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ชาวบ้านหมู่บ้านราชภัฏประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง ที่สมัครเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ชาวบ้านหมู่บ้านราชภัฏประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง ที่ได้มีการรับคัดเลือกคณะกรรมการ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามข้อบังคับจำนวน 15 คน
4. ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นประธานกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบข้อบังคับและกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านราชภัฏประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด ที่ได้กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนและการทำประชาพิจารณ์ของชาวบ้าน

## บทที่ 2

### ปริทรรศน์วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในกรณีศึกษา หมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และเอกสารทั้งที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนรวมทั้งแนวคิดทฤษฎี การประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้อง พอจะสรุปได้เป็น 9 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ. ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบต่างๆ ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพพ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

#### 1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

##### 1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการนำไปลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มและเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัด ระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

##### 1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะสามารถประสบความสำเร็จได้นั้น ควรประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 9 ประการที่สำคัญ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม
5. การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน
6. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. การบริหารการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
8. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
9. การติดตามการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

### 1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังต่อไปนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง



2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังต่อไปนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

6. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

7. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

8. นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

9. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

10. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง แนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน

2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
  3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
  4. กำหนดแผนงาน และอกระเทียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
  5. อกระเทียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
  6. อกระเทียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
  7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
  8. อกระเทียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
  9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้ รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
  10. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย
  11. การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม
  12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้มีประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
13. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
  14. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้



1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย  
( รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก )

### 3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เพราะเนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวไว้ว่า ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากพื้นที่ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับ

อำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส  
บริสุทธิ์ ยุติธรรม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้านการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

#### 4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมต่อไป และสำหรับ

ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามขั้นตอนดังนี้

1. สร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ในการเป็นเจ้าของกองทุนที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ทราบนโยบายกลไกแนวทางการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมคิดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

2. เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุนโดยการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีองค์ประชุมของเวทีชาวบ้านสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง เลือกคณะกรรมการกองทุนในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด เลือกคนดีมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

3. จัดทำระเบียบข้อบังคับ เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน (กติกา) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตนเอง โดยมีแนวทางดังนี้ ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ประเด็นอื่นๆ คณะกรรมการกองทุน โดยความเห็นชอบของสมาชิกเป็นผู้กำหนด

4. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุน (กติกา) และสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่วางไว้ เช่น การรับสมาชิก การระดมทุน การจัดทำระบบบัญชี การจัดระบบตรวจสอบ การมอบหมายภาระกิจ ความรับผิดชอบของกรรมการและอื่นๆ

5. การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้วสามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติโดยมีขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพร้อมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขอขึ้นทะเบียน และการประเมินความพร้อมกองทุนที่ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆ เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมิน

ความพร้อมแล้ว จะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทราบเมื่อกองทุนได้รับแล้วให้ติดต่อธนาคารเพื่อทำหลักฐานการรับเงินจัดสรร โดยมีเอกสารที่ทางธนาคารกำหนด

( รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ฉ )

#### 5. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อให้การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมเป็นไปด้วยดี อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นที่ตนเองมีความสามารถในการจัดการระบบและการบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง โดยที่รัฐได้จัดสรรงบประมาณให้ทางหมู่บ้านและชุมชนเมืองมาทำการบริหารและการจัดการของหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวนละ 1 ล้านบาท

เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทุกครัวเรือน ในหมู่บ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง ดังนั้นหมู่บ้านจึงได้มีการดำเนินการร่างระเบียบว่าด้วยเงินกองทุนหมู่บ้านขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎระเบียบปฏิบัติของสมาชิกกองทุน และเพื่อให้เงินกองทุนมีความมั่นคงและยั่งยืนในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจของครัวเรือนจนถึงของหมู่บ้านและประเทศต่อไปในอนาคต

ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังต่อไปนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านราษฎรประสงค์ มีดังต่อไปนี้

ที่ตั้ง

ที่ตั้งกองทุน บ้านเลขที่ 1 / 2 หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30310 หมายเลขโทรศัพท์ 044 – 260460

วัตถุประสงค์

ในการจัดตั้งกองทุนของหมู่บ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน
2. เพื่อส่งเสริมออมทรัพย์และให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
3. เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
  1. เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบหน้าที่การงาน
  2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนคิดสร้างสรรค์แก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม
  3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
  4. เป็นคนรู้จักสามัคคี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน ขยันการทำงาน

#### แหล่งที่มาของกองทุน

โดยจะประกอบไปด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
  2. เงินกู้ยืม
  3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
  4. เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระคิดพันอันใด
- คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านราษฎรประสงค์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
  2. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
  3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
  4. เป็นผู้ที่คุณธรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
  5. เป็นผู้ที่มีความอดทน เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
  2. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม

สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ตาย
2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม



5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงคนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

6. จงใจบิดเบ่งความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในโบสถ์คริสตมาสซิก

7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

( รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ง )

## 6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ใน

หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

30. สมาชิกตามข้อ 18 ( 3 ) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

31. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

32. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

33. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

34. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

35. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้เสร็จภายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

36. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุน

กำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

37. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

## 7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า “ การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ”

และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพ ( CIPP Model ) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม ( Context Evaluation : C ) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ( Input Evaluation : I ) เป็นการประเมินเพื่อการพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ ( Process Evaluation : P ) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น ( Product Evaluation : P ) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน มีดังนี้

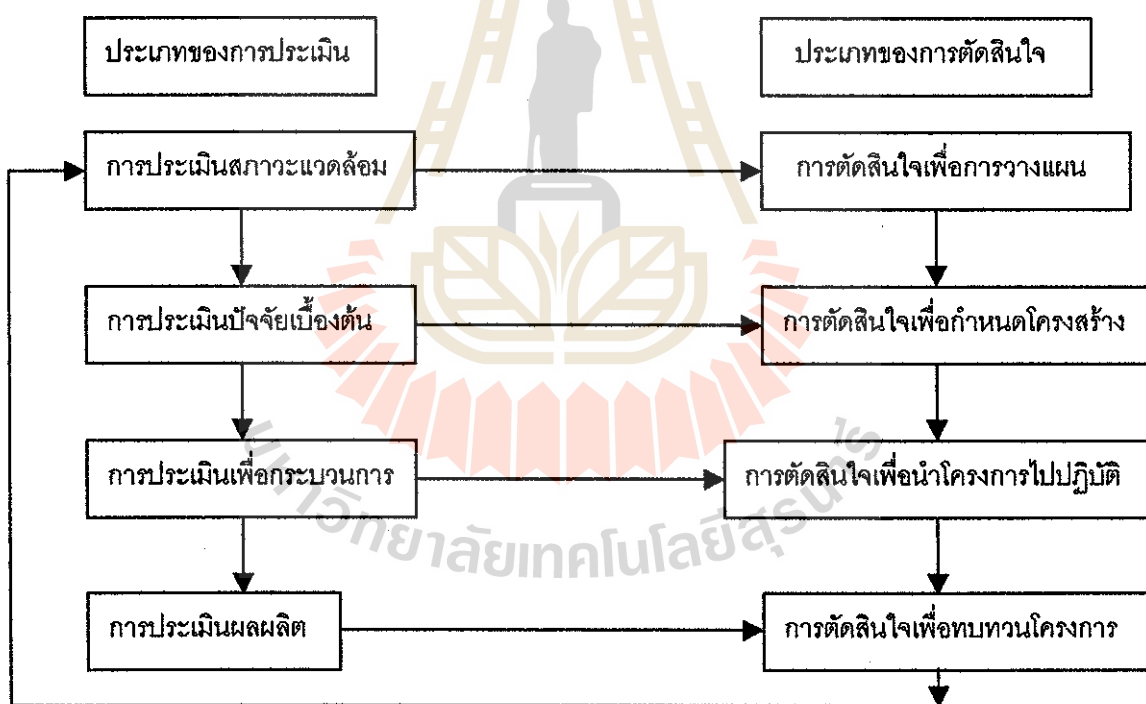
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน ( Planning Decisions ) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้โดยการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ ( Structuring Decision ) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ ( Implementing Decision ) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ ( Recycling Decision ) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 2



แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมี



ประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสมุ่งหน้าได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาจัดทำหลักสูตรโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

#### วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยการกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการศึกษาอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน ( ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545 )
2. บัณฑิตจะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 4 วัน
3. บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ในระยะเวลา 10 เดือน และจะต้องเสียค่าเล่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและให้การศึกษาคือผู้จ่ายทุนการศึกษาให้นักศึกษาในแต่ละเดือน

### บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ
2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน
3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

### เป้าหมายการส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป้าหมาย คือ ให้การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพผู้กู้เงินจากกองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้นมีเครือข่ายการเรียนรู้ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

### 9. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

กองทุนหมู่บ้านคงปัญหาเล่น - ไม่เข้าใจปรัชญา ไทยรักไทยยอมรับกองทุนหมู่บ้านมีปัญหา หลายชุมชนยังไม่เข้าใจปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านดีพอ มีปัญหาเล่นพรรคเล่นพวกด้วยนายเหมวงศ์ ประกอบบุญ เกษตรจังหวัดชุมพรในฐานะคณะกรรมการติดตามและส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จ. ชุมพร เปิดเผยว่า คณะกรรมการดูแลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ออกเยี่ยมการดำเนินงานของแต่ละหมู่บ้านแล้วพบว่าส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและชัดเจน เช่น ที่บ้านคอนเมา ม. 7 ต. ตะโก อ. หุ้งตะโก จ. ชุมพร วางระเบียบการใช้เงินไว้อย่างชัดเจนดีมาก

นายวีรเทพ สุวรรณสว่าง อดีตผู้สมัคร ส.ส. ชุมพร เขต 1 พรรคไทยรักไทย กรรมการติดตามและส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จ. ชุมพร เปิดเผยว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านมีปัญหาและอุปสรรคเพราะชุมชนยังไม่เข้มแข็ง ไม่เข้าใจปรัชญากองทุนหมู่บ้าน มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในกลุ่มผู้บริหารกองทุน มีการเล่นพรรคเล่นพวกอยู่ ส่วนปัญหาในเรื่องหนี้สูญนั้นในขณะนี้คงไม่สามารถตอบได้ แต่คิดว่าคงมีบ้างในหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการกองทุนไม่รัดกุม “เข้าไปเยี่ยมที่หมู่ 6 ต.ปากน้ำ อ. เมือง ชาวบ้านรวมกลุ่มปลูกพืชผักสวนครัวและต้องการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านไปใช้ ซึ่งตรงตามปรัชญากองทุนหมู่บ้าน หลักจากนี้อีก 4 – 5 เดือน เมื่อชาวบ้านเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว ทางคณะกรรมการติดตามต้องเข้าไปเยี่ยมหมู่บ้านแห่งนี้เพื่อดูว่ามีการพัฒนาขึ้นมากน้อยเพียงใด และสามารถทำให้ชาวบ้านเป็นอาชีพที่ยั่งยืน ได้หรือไม่ นายวีรเทพกล่าวและว่าที่มีการกล่าวว่าการคัดเลือกบัณฑิตอาสาเข้าไปดูแลกองทุนหมู่บ้านมีการเล่นพรรคเล่นพวก และมีการคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่เป็นหัวคะแนนของพรรคไทยรักไทย ขอยืนยันว่าไม่เป็นความจริง เพราะคณะกรรมการทุกคนมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกที่ชัดเจน หากใครมีข้อสงสัย

สามารถใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารขอตรวจสอบความโปร่งใสที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชุมพร ( หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันศุกร์ที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2545 หน้า 12 )

จุดเด่น – จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในความหมายของรัฐ คือ เครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจจากฐานรากโดยกระจายครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง 80,000 กว่าแห่งทั่วประเทศนี้คือความหมายในทางเศรษฐกิจส่วนคือ เครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้บริหารและจัดการกองทุน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและสำหรับในแง่การเมือง ความหมายก็คือ นโยบายเชิงรูปธรรมที่เกิดผลอย่างรวดเร็วทั่วถึงและบูรณาการโดยไม่จำกัดพื้นที่และไม่แบ่งพรรค ไม่แบ่งพวก หวังผลระยะยาวกับการกลับมาเข้าพวกเข้าพรรคเดียวกัน นโยบายทหารเสียงที่เข้าถึงใจคนจนเช่นนี้ มีผลดีต่อการบริหารและการปกครองประเทศจะมีความหมายใดก็ตามแต่สำหรับคนในชุมชนชนบท และชุมชนเมืองมีความหมายต่อชีวิตของพวกเขาอย่างยิ่ง

ภายในชุมชนชนบทและเมืองขณะนี้ คือผู้คนที่กำลังวุ่นวายและยุ่งอยู่กับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบและขั้นตอนที่คิดมาจากคณะกรรมการแห่งชาติ แต่ในสภาพการณ์ผู้คนตกในขณะนี้กลับมีสิ่งที่ดีๆ เกิดขึ้นมากมายในกลยุทธิ์ กองทุนหมู่บ้านตามนโยบายรัฐบาล คือ เกิดเวทีค้นหาและเฟ้นหาคนดี คนที่น่าเชื่อถือ เกิดการการรวมตัวกันเพื่อประชุมร่วมกันอย่างน้อย 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน เสนอชื่อคนที่ตนเห็นว่าควรเป็นกรรมการบริหารกองทุนส่วนใหญ่คนที่ถูกเสนอชื่อจะภูมิใจที่ได้รับเกียรติ ได้รับความไว้วางใจ

จุดเด่น สิทธิในการรับเงินกองทุนดังกล่าว รัฐบาลมีเจตจำนงทำให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อม ซึ่งแตกต่างจากกองทุนอื่นๆ ที่การพิจารณาขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่กองทุน อบต. และข้าราชการ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านจะได้หรือไม่ได้ ขึ้นหรือเร็วขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนเอง โดยที่ระเบียบกำหนดเกณฑ์ ที่แสดงว่าพร้อมหรือไม่แล้วแต่คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ซึ่งเป็นผู้ประเมินเปรียบเทียบขึ้น

จุดด้อย ของกองทุนหมู่บ้าน จากการสำรวจตรวจสอบความคิดเห็นจากชุมชนต่างๆ เห็นว่าการกำหนดระยะเวลาที่ขืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัดควรให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์การกู้เงิน แม้ว่าเจตนาของรัฐบาลต้องการให้เกิดการหมุนเวียน อีกประการคือ วงเงินที่กำหนดให้กู้เงินคนละ 20,000 บาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็นรายๆ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่แก้ไขปัญหาของชุมชนก่อให้เกิดการบริการสาธารณะ และสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนเป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน อีกประการคือ ในสภาพความจริงผู้กู้ที่อยู่ในชุมชนแต่

ละชุมชน คือ ลูกหนี้ ธกส. ที่ขอพักชำระหนี้ตามนโยบายรัฐบาลและยังเป็นลูกหนี้ธนาคารออมสินในโครงการธนาคารประชาชน คนเดียวกันนี้อาจเป็นผู้กู้ในโครงการ กขคจ. และคนเดียวกันนี้อาจเป็นลูกหนี้ในโครงการกองทุนต่างๆ ทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ( วารสารการศึกษา นอกโรงเรียน หน้าที่ 32 – 33 )

### สรุป

ในบทนี้จะกล่าวถึงระเบียบของกองทุนเป็นใหญ่กับหลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล และการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากที่สุด ว่าสามารถทำตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในข้างต้น



### บทที่ 3

#### วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะรายการหนี้ของหมู่บ้านราชฎ์ประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการประเมินดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ การประเมินแบบซีพีพีโมเดล ( CIPP Model ) ตามหลักการประเมินโครงการที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 2 จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม ( Context Evaluation ) เป็นการประเมินสภาพโดยรวมของหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า ( Input Evaluation ) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของระบบการบริหารจัดการและระบบกิจการของสมาชิกผู้กู้
3. การประเมินกระบวนการ ( Process Evaluation ) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองระบบคือ ระบบการบริหารจัดการและระบบกิจการของสมาชิกผู้กู้
4. การประเมินผลผลิต ( Product Evaluation ) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมให้ผู้กู้ และระบบการดำเนินงานของสมาชิกผู้กู้แต่ละราย

การประเมินเป็นการแสวงหาความรู้ความจริงเพื่อตอบปัญหาการประเมินหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้น กระบวนการที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของปัญหาต้องเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือได้

**ตัวแปรอิสระ** ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านราชฎร์ประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลตลาด อำเภอเมือง

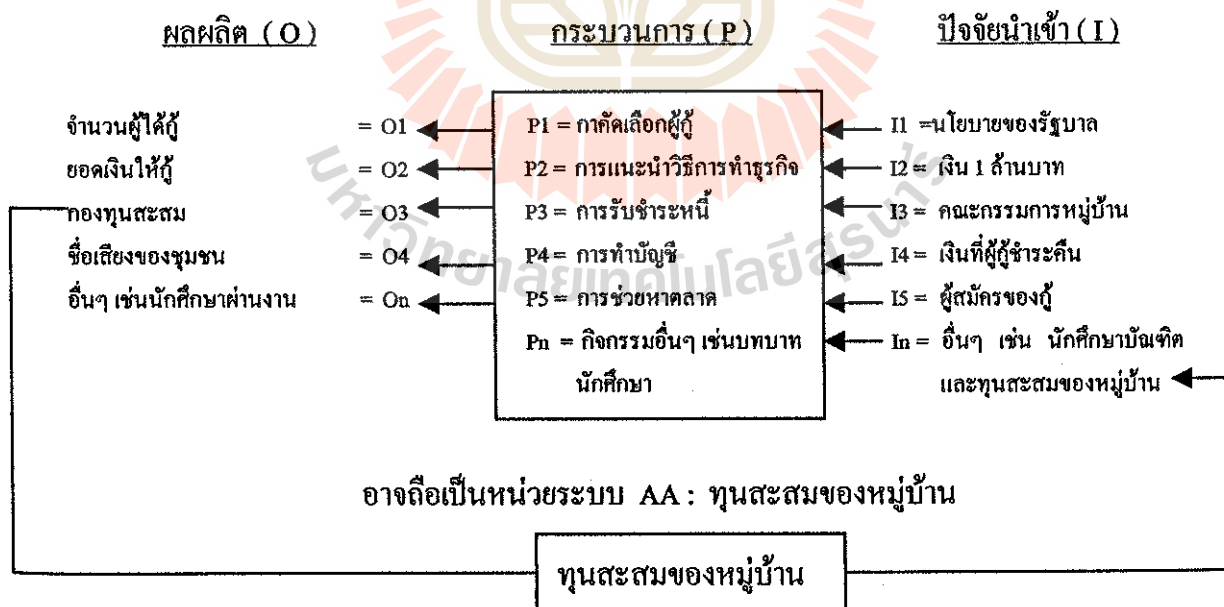
**ตัวแปรตาม** ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ การกู้ยืมเงินกองทุนของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้มีการนำไปพัฒนาอาชีพแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. การผลิตทางการเกษตร
2. ค้าขาย
3. การบริการ
4. อุตสาหกรรมในครอบครัว

**ตัวชี้วัด**

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ ผู้จัดทำได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิพพีโมเดล (CIPP Model)

**หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้**



หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ประกอบด้วยตัวชี้วัดมี จำนวน 4 หมวดด้วยกันคือ



1. ตัวชี้วัดบริบท ในส่วนตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้จะประกอบไปด้วยตัวชี้วัดสภาพโดยรวมของบริบทระดับประเทศและตัวชี้บ่งจากแบบรายงาน บร. 1 และสภาพโดยรวมทั่วไปของบริบทระดับท้องถิ่นของหมู่บ้านและตัวชี้บ่งจากแบบรายงาน บร. 1
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A จะประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
  1. นโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง
  2. เงิน 1 ล้านบาทที่รัฐบาลได้ทำการจัดสรรให้กับหมู่บ้าน
  3. คณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับจากการคัดเลือกจากชาวบ้าน
  4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ก็จะเป็นเงินที่สามารถนำมาพัฒนาในด้านต่างๆ ต่อไป
  5. ผู้สมัครขอกู้เป็นการกระจายเงินให้แก่ชาวบ้านนำไปพัฒนาอาชีพ
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  1. การคัดเลือกผู้กู้ เป็นการรวมความคิดเห็นจากคณะกรรมการว่าสมควรให้กู้หรือไม่
  2. การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ เป็นการบอกวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการธุรกิจของผู้กู้
  3. การรับชำระหนี้ เป็นหน้าที่โดยตรงของเลขานุการและเหรัญญิกที่จะต้องดำเนินการเก็บเงินจากผู้กู้
  4. การทำบัญชี เป็นหน้าที่ของเหรัญญิกและฝ่ายบัญชีที่จะต้องทำบัญชี
  5. การช่วยหาตลาด เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการทุกคนที่จะต้องช่วยหาตลาดรองรับผลผลิตที่ทำขึ้นมา
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของระบบ A สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านมีดังนี้
  1. ผลโดยตรง จากตัวแปรคือ
    1. จำนวนผู้กู้ที่ทางคณะกรรมการอนุมัติให้มีการกู้ได้
    2. ยอดเงินให้กู้ขึ้นอยู่กับงบประมาณรายจ่ายของผู้ที่ยื่นกู้จัดทำโครงการกู้ยืม
  2. ผลกระทบโดยตรง
    1. จำนวนผู้กู้ที่ได้ คณะกรรมการเห็นสมควรให้กู้
    2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านคือ เงินที่ชาวบ้านมีการสะสมร่วมกัน
    3. การขยายกิจการของผู้กู้
    4. การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
  3. ผลกระทบทางอ้อม

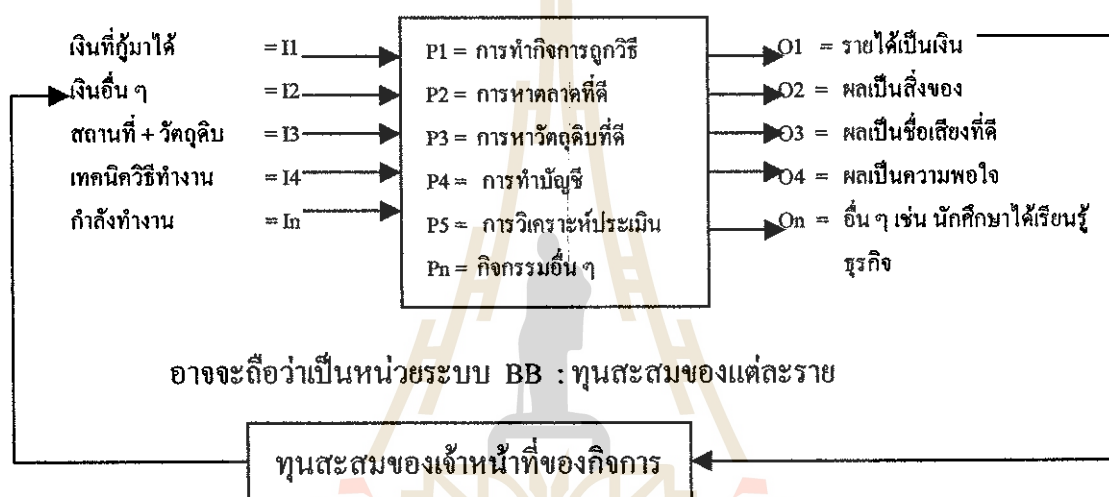
1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
4. ท้องถิ่นมรภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ( B1.....Bn )

ปัจจัยนำเข้า ( I )

กระบวนการ ( P )

ผลผลิต ( O )



หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลรายว่าดำเนินการไปถึงไหนแล้วโดยประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดด้วยกันคือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้
  1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวเดียวกันกับตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศของหน่วยระบบ A
  2. ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น จะเป็นการเน้นตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A
  3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว จะประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
    1. ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
    2. ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
    3. หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล
    4. หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้ดูแล
    5. รายได้ของครอบครัว



6. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร มีดังนี้
  1. เงินที่กู้มาได้
  2. เงินอื่นๆ ที่มี
  3. สถานที่ และ วัสดุคืบ
  4. เทคนิควิธีการทำงาน
  5. กำลังการทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B จะประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้
  1. การทำกิจการถูกวิธี
  2. การหาตลาดที่ดี
  3. การหาวัสดุคืบที่ดี
  4. การทำบัญชี
  5. การวิเคราะห์ประเมิน
  6. กิจกรรมอื่นๆ ที่ทางหมู่บ้านทำอยู่
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน มีดังนี้
  1. ผลโดยตรง มีดังนี้
    1. รายได้เป็นเงิน
    2. ผู้กู้ใดผลผลิตเป็นสิ่งของ
  2. ผลกระทบทางตรง มีดังนี้
    1. ผู้กู้ขยายกิจการที่มีอยู่
    2. ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง
  3. ผลกระทบทางอ้อม มีดังนี้
    1. ผู้กู้มีการพึ่งตนเองได้
    2. ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
    3. การกลับคืนถิ่นของประชาชนในหมู่บ้าน

#### 4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ จึงเป็นที่จะต้องมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลแต่ละประเภทด้วยกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีดังนี้

1. แบบเก็บข้อมูลบริบทของหมู่บ้าน
2. แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
3. แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
5. แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติของประชาชน
8. แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
9. แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์
10. แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
11. แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายกรณี
12. แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

#### 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการประเมินของผู้จัดทำสารนิพนธ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. การสังเกต คือ เป็นการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของหมู่บ้านที่ทำการสังเกต ตลอดจนการสังเกตและบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ในขณะที่เข้าร่วมทำกิจกรรม ทั้งแบบการมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการใช้แบบรายงานต่าง ๆ ( บร. ) ที่ทางรัฐบาลได้กำหนดมาให้ใช้ในการประเมิน
2. การสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และจากตัวแทนกลุ่มผู้กู้ ตลอดจนกลุ่มผู้กู้รายบุคคลในหมู่บ้าน โดยการใช้แบบรายงานต่าง ๆ ( บร. ) ที่ทางรัฐบาลได้กำหนดมาให้ใช้ในการประเมิน

3. การศึกษาเจาะลึกรายกรณี คือ โดยการนำเอาสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้จากคณะกรรมการมีทั้งหมด 43 คน แต่ในจำนวนผู้กู้การเสียชีวิตในขณะการได้รับเงินกู้ไปแล้ว 1 คน จึงทำให้สมาชิกผู้กู้เหลือเพียง 42 คน โดยที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้แตกต่างกันออกไป

4. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม คือ เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะกรรมการได้ทำการจัดกิจกรรมขึ้นมาในหมู่บ้าน

## 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ในครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ในลักษณะของข้อความที่เป็นการบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่มีการกำหนดให้แล้ว นำมาสรุปผล โดยการประมวลผลความคิดเห็นเป็นข้อความที่สามารถนำมาอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ โดยการนำเอาข้อมูลที่เก็บจากหมู่บ้านมาวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบของข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ที่มีคุณภาพไม่ขาดตกบกพร่องจากเนื้อหาที่ได้จากการค้นหาและการสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านที่เข้าไปทำงานอยู่

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อทราบถึงการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีอยู่ 5 ข้อว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้เพียงใด มีดังนี้

### 1.1. การเกิดกองทุนหมู่บ้าน

#### ตัวแปร

#### ลักษณะค่าของตัวแปร

- |   |   |
|---|---|
| 1. การมีกองทุนหมู่บ้าน                    | - มีกองทุนอยู่แล้ว 2 กองทุน<br>- มีกองทุนขึ้นใหม่จากกองทุนเงินล้าน<br>- รวมเงินล้านบาทสามารถนำไปสมทบกับกองทุนอื่นได้                            |
| 2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน | - มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกองทุน<br>- มีบุคคลเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกองทุนมาให้ความรู้<br>- ข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในแบบรายงาน บร. 3              |
| 3. ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน           | - มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนในหมู่บ้านมากขึ้น<br>- มีกองทุนหมู่บ้านที่สามารถพัฒนาอาชีพและรายได้<br>- ข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในแบบรายงาน บร. 3 |

4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน
- มีการพัฒนาอาชีพ
  - มีการสร้างงาน
  - มีการสร้างรายได้
  - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน
- มีบุคคลสนับสนุนให้เกิดกองทุน
  - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือมาสมัครเป็นสมาชิกของกองทุน
  - ข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในแบบรายงาน บร. 2
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน
- จำนวนสมาชิก 133 คน
  - จำนวนเงินออมและเงินลงทุน
  - ยอดเงินคงเหลือของกองทุนเงินล้านเหลือ 50,000 บาท

## 1.2. การมีระบบบริหารกองทุน ตัวแปร

### ลักษณะค่าของตัวแปร

1. คณะกรรมการบริหารกองทุน
- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน
  - จำนวนคณะกรรมการการบริหารกองทุน มี 15 และ 12 คน
  - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน
- มีระเบียบการบริหารกองทุน
  - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบของกองทุน
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร
- มีการประชุมของคณะกรรมการ
  - มีการรับสมัครสมาชิก
  - มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน
  - มีการรับเงินฝากของสมาชิก
  - มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินใจ
- มีระเบียบการกู้และขอยืม
  - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
  - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ 43 คน

- จำนวนผู้ดูแลที่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ 43 คน
- 5. มีการจัดสรรผลประโยชน์
  - จำนวนยอดกองทุนสะสมจากเงิน 1 ล้านบาท
  - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับจากการกู้เงิน
  - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

### 1.3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

#### ตัวแปร

#### ลักษณะค่าของตัวแปร

- |  |  |
|--|--|
| 1. มีความเข้มแข็งในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง</li> <li>- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง</li> </ul>   |
| 2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารกองทุน</li> <li>- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพของผู้ดูแล</li> </ul>  |
| 3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการพึ่งตนเอง</li> <li>- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง</li> </ul>  |
| 4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน</li> <li>- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ</li> </ul>  |
| 5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องปัญญาท้องถิ่น</li> <li>- มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น</li> </ul>   |
| 6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน</li> <li>- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินธุรกิจของผู้ดูแล</li> <li>- ข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในแบบรายงาน บร. 1</li> </ul> |

### 1.4. การสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจและสังคม

#### ตัวแปร

#### ลักษณะค่าของตัวแปร

- |                                       |   |
|---------------------------------------|---|
| 1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของ | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการชี้แนะในเรื่องของกองทุนให้กับชาว</li> </ul> |
|---------------------------------------|---|

กองทุนโดยภาพรวม

- บ้านเข้าใจในหลักการของสมาชิกทุกคน
- สมาชิกกองทุนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนของตนเอง
- สมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง

2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละราย - ผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยไม่กู้หนี้เพิ่ม
- ผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยหลักการพึ่งตนเอง
  - ผู้กู้แต่ละรายมีความในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงผู้บริโภคและมีตลาดที่แน่นอน

#### 1.5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. ศักยภาพเดิมของบริบทว่ามีมากน้อย - สภาพของดิน
- สภาพของแหล่งน้ำ
  - จำนวนประชากร
  - อาชีพครั้งแรกของประชากร
  - ถนน
  - ไฟฟ้า
  - ประปา
2. การดำเนินงานทำที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ
- 2.1. ทุนด้านการเงิน - จำนวนกองทุนในหมู่บ้าน
- 2.2. ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ - จำนวนทั้งหมดของประชากรและลักษณะประชากร
- การประกอบอาชีพ
  - สภาพที่ดิน
  - ข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในแบบรายงาน บร. 1
- 2.3. ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี - จำนวนวัด มี 2 วัดในตำบล

- 2.4. ทูทางปัญญา
  - การใช้ภาษาพื้นบ้าน
  - จำนวนโรงเรียน 1 โรงเรียนในตำบล
  - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ
  - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
- 3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้ดูแล
  1. การเกษตร
  2. ค้าขาย
  3. การบริหารในหมู่บ้าน
  4. อุตสาหกรรมในครัวเรือน
  5. การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

**วัตถุประสงค์ที่ 2** เพื่อปัจจัยด้านบวกและด้านลบมีอะไรบ้าง และจัดขบวนการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

**1. ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน**

**ตัวแปร**

**ลักษณะค่าของตัวแปร**

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
  - มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมากน้อยเท่าไร
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
  - จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
  - จำนวนสะสมในหมู่บ้าน

**2. ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา**

**ตัวแปร**

**ลักษณะค่าของตัวแปร**

1. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน
  - จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

**วัตถุประสงค์ที่ 3** การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

**ตัวแปร**

**ลักษณะค่าของตัวแปร**

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน
  - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน
  - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริม
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิต
  - มีหน่วยของครุมาให้ความรู้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต
  - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในหมู่บ้าน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยง
  - มีการจัดตั้งโครงการหน้าตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

กับองค์กรภายในหมู่บ้าน - มีการจำหน่ายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์  
ที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ

**วัตถุประสงค์ที่ 4** การสร้างตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

**1. ความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด**

**ตัวแปร**

**ลักษณะค่าของตัวแปร**

ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

- ลักษณะของค่าตัวแปรอยู่ในแบบรายงาน

1. ความสามัคคี

บร. 2

2. มีความซื่อสัตย์

3. ยกย่องคนทำดี

4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม

6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

7. ครอบครัวในหมู่บ้านมีความอบอุ่น

8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร

9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก

10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม

12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก

**2. ความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นที่มีผู้รับผิดชอบ**

**ตัวแปร**

**ลักษณะของค่าตัวแปร**

ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

- สรุปข้อมูลต่าง ๆ ตามทัศนะของประชาชน

ในหมู่บ้านที่ผู้จัดทำรับผิดชอบ ตามข้อมูล

แบบรายงาน บร. 7



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์การติดตามการประเมินโครงการ

บทนี้จะบอกถึงผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยจะมีรายงานข้อมูลที่ได้จากการอภิปรายเชิงทฤษฎีของ ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานในหัวข้อที่ 1 – 3 และมีการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ มีดังต่อไปนี้
  1. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
  2. เพื่อทราบว่ายังมีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
  3. เพื่อทราบว่าได้องค์กรเครือข่ายการเรียนรู้จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้
  4. เพื่อทราบว่าตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

#### 1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

เป็นการรวบรวมเอาข้อมูลในหมู่บ้านมาประเมินไว้ในวันนี้ และข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการทำในชั้นตอนนี้

##### 1.1 บริบทระดับประเทศ

###### 1.1.1. ความยากจนของประเทศ

ภาวะความยากจนเกิดขึ้นโดยอาศัยเกณฑ์เส้นความยากจน พบว่าความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องร้อยละ 13 ในปี 2544 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคนในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 ลดลง 1.7 ล้านคนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ความยากจนของประเทศไทยมีลักษณะที่สำคัญสรุปได้ คือ คนส่วนใหญ่อยู่ในชนบท โดยเป็นคนจนในเขตชนบทร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน โดยมีคนจนถึงสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนจนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพภาคเกษตร รวมทั้งยังพบว่าคนจนได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป

### 1.1.2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นธุรกิจที่เป็นรากฐานที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ ครอบคลุมกิจการทั้งภาคการผลิต ภาคการค้าและบริการ มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจคือช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ สร้างมูลค่าในการผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นแหล่งผลิตและแหล่งรองรับแรงงานขนาดใหญ่ ช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงการรับช่วงผลผลิตต่อจากกิจการขนาดใหญ่และภาคการผลิตอื่นๆ นับเป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในระดับลึกและระดับกว้าง ก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนชนบทส่วนภูมิภาคของประเทศ

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาโดยตลอด ในด้านการจัดตั้งธุรกิจขึ้นใหม่และการสร้างนักลงทุนใหม่ รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจที่ดำเนินการอยู่แล้ว ให้มีความแข็งแกร่งสามารถต่อสู้ยั้งหยัด แข่งขันได้ สามารถในด้านการจัดหาและปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตตลอดจนการให้การสนับสนุนด้านการเงินให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถเกิดและพัฒนาต่อไปได้ด้วยตนเอง ในปรัชญาของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รัฐบาลถือได้ว่าเป็นการลงทุนด้านทรัพยากรที่มีค่า ก่อให้เกิดผลมหาศาลในอนาคตทั้งด้านการพัฒนาผู้ประกอบการหรือนักลงทุน รวมทั้งการสร้างธุรกิจขึ้นมาใหม่และการขยายธุรกิจเดิมของประเทศ จัดเป็นช่องทางหนึ่งที่เป็นกลไกของรัฐทางการเงินที่รัฐสามารถจัดสรรเงินงบประมาณให้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลได้

การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อบริการสินเชื่อทุกรูปแบบที่จำเป็น ทั้งที่เป็นทุนของตนเองและการบริหารจัดการกองทุน บริการเงินร่วมลงทุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพ บริการรับฝากเงิน บริการปรึกษาแนะนำด้านข้อมูลและการฝึกอบรม ร่วมกำหนดและดำเนินการตามนโยบายด้านการเงินเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พัฒนาบุคลากรสินเชื่อเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีขีดความสามารถเท่ากับสากล กระทรวงอุตสาหกรรมเล็งเห็นความสำคัญในการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในลักษณะที่มีนักลงทุนรายใหม่เข้ามา ตลอดจนการขยายการลงทุนในผลิตภัณฑ์ใหม่สามารถสนองความต้องการของตลาดได้มากขึ้น มีการจัดตลาดนัดการลงทุน เพื่อเป็นการส่งเสริมการลงทุนพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ ได้มีการเข้าถึงเครื่องมือทางการเงินต่างๆ และทำให้เกิดการนำผลวิจัยที่ได้ลงทุนไประดับหนึ่งแล้ว สามารถนำไปลงทุนให้เกิดผลเชิงพาณิชย์เกิดธุรกิจเป็นรูปธรรมได้ ( ส่วนบริหารวิชาการ หอสมุดรัฐสภา สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร , 2544 : 7- 16 )

### 1.1.3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากตัวเลขการส่งออกของไทยที่เริ่มลดลงเรื่อยๆ หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 ผนวกกับเกิดเหตุก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ในทางกลับกันการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศของไทยได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นทำให้เกิดการขาดดุลการค้าลดลงตามลำดับ ในปี 2542 - 2544 ได้ลดลงมาเหลือเพียง 8,549 , 7,443 และ 3,520 ล้านดอลลาร์ตามลำดับ กระทรวงพาณิชย์ได้เตรียมที่จะเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อของบประมาณในการดำเนินการและอัตราค่าตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบดูแล ติดตาม วิเคราะห์ในรายละเอียดของสินค้านำเข้าและบริหารจัดการด้านการนำเข้าอย่างเหมาะสมเพื่อเป็นการลดการขาดดุลทางการค้า

ในเบื้องต้นจะเสนอของงบประมาณ 20 - 30 ล้านบาท เพื่อเป็นการว่าจ้างบุคลากรในการสำรวจข้อมูลภาคการผลิตของไทยในทุกรายการสินค้าใดมีคุณภาพเป็นอย่างไร สามารถที่จะใช้ทดแทนการนำเข้าได้หรือไม่ รวมทั้งการจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการจัดทำฐานข้อมูลต่างๆ ให้เป็นระบบ ซึ่งขณะนี้กระทรวงพาณิชย์ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลไปแล้วที่สำคัญคือ การจัดทำโครงสร้างการนำเข้าของไทยโดยจากข้อมูลระบุว่าในปี 2544 ไทยมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมูลค่า 2.76 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศโดยสินค้านำเข้าจะแบ่งเป็น 4 หมวดใหญ่คือ สินค้าทุนร้อยละ 47.2 วัตถุดิบและสินค้ากึ่งสำเร็จรูป ร้อยละ 31.9 น้ำมันและเชื้อเพลิงร้อยละ 11.6 สินค้าอุปโภคบริโภครวมถึงสินค้าฟุ่มเฟือย ร้อยละ 8.2 และสินค้าอื่นๆร้อยละ 1.1 โดยสินค้านำเข้าทั้ง 4 หมวดมีจำนวนทั้งสิ้น 7,063 รายการ ในจำนวนนี้เป็นสินค้าที่ไทยผลิตได้และมีการส่งออก 5,509 รายการ โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าการนำเข้าจำนวน 2,209 รายการคิดเป็นร้อยละ 31.3 ของรายการสินค้านำเข้าทั้งหมดซึ่งคิดเป็นมูลค่านำเข้าร้อยละ 19.3 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด สำหรับสินค้าที่มีค่าการส่งออกน้อยกว่าการนำเข้ามีจำนวน 3,300 รายการ (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ 8 - 10 สิงหาคม 2545)

### 1.1.4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนับวันจะยิ่งมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกขณะ โดยเฉพาะปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล มลพิษทางน้ำ อากาศและเสียง ประเด็นปัญหาเกิดมาจากสาเหตุหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ทำให้มีความต้องการในเรื่องอาหารและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น เป็นผลทำให้การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อากาศ เสียง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการขยาย

ตัวของกรุงเทพฯ และปริมณฑล ทำให้เกิดปัญหาการตกค้างของขยะมูลฝอยซึ่งมีประชากรประมาณ 5.5 ล้านคน มีปริมาณของขยะมูลฝอยที่ทิ้งจำนวนประมาณ 1,270 กรัมต่อคน คิดเป็นปริมาณวันละ 7,000 ตัน แต่ทางกรุงเทพฯ สามารถเก็บขยะได้เพียงวันละ 6,650 ตัน คิดเป็น 95 %

2. ความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีการใช้วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สลายตัวได้ยากมาก และเป็นพิษเพิ่มขึ้น เช่น สารเคมีพลาสติก ยากำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมี ซึ่งเป็นผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงที่สุด และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในอนาคตต่อไป

3. ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการขยายตัวในรูปของสิ่งก่อสร้างสาธารณูปโภค ถนน เป็นจำนวนมาก ซึ่งบางครั้งถนนที่สร้างขึ้นนั้นทำให้เกิดการไปปิดกั้นการไหลของน้ำที่จะออกไปสู่ทะเล แม่น้ำ ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมขังบางแห่ง

4. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีการระมัดระวัง จึงทำให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ลดลงจากเดิมประมาณร้อยละ 54 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศในปี 2504 เหลือเพียงร้อยละ 25 ในปัจจุบัน

### 1.1.5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ปัญหาที่ประเทศชาติกำลังเผชิญหน้าอยู่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชนต่างแสวงหาแนวทางแก้ไขอย่างรีบเร่ง ปัญหาสำคัญๆ ของชาติที่ต้องการแก้ไขอย่างรีบด่วนพอที่จะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ภาวะหนี้สินกับต่างประเทศ ในปัจจุบันนี้ปัญหานี้มีลักษณะที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ เนื่องจากใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะ เราส่งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามามากมาย แต่ส่งสินค้าของเราออกไปขายต่างประเทศได้น้อย ส่วนภาระหนี้สินของประเทศนั้นก็เนื่องมาจากการกู้เงินจากต่างประเทศ โดยยังมีได้ก่อให้เกิดผลคุ้มค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเท่าที่ควร เพราะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ทั้งที่มีภาระผูกพันมากมายทำให้การชำระหนี้เพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับ ส่งผลกระทบต่อฐานะดุลการเงิน และเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศด้วย

2. การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ได้ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมากแล้ว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังที่ปรากฏอยู่เสมอมา ในการแก้ปัญหาควรเน้นในเรื่องของการป้องกันและพัฒนาเพื่อไม่ให้

ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายโดยไม่จำเป็นอีกต่อไป โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่า

3. สุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารและการบริการสุขภาพอนามัยที่ยังไปไม่ครอบคลุมทั่วถึง การแก้ปัญหานี้ควรที่จะสนับสนุนการวิจัยโรค และสถานะที่เป็นปัญหาด้านสาธารณสุขของประเทศโดยการเน้นให้การศึกษาและวิจัยนิเวศวิทยาของโรคระบาดวิทยา และการวิจัยระบบการให้บริการสาธารณสุข แนวทางสาธารณสุขของชาติด้วย

4. ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการยอมรับวัฒนธรรมด้านวัตถุจากต่างประเทศมาโดยตลอดเป็นเวลานานแล้ว ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยต่างประเทศอยู่ตลอด ไม่อาจเป็นตัวของตนเองได้ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วเวลานี้เราพึ่งพาตนเองได้มากแล้ว การแก้ไขปัญหานี้ควรที่จะส่งเสริมและการพัฒนาการประดิษฐ์คิดค้นในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสร้างสังคมไทยให้พึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5. ระบบราชการไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ การบริหารของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจในปัจจุบันหลายด้านยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการจัดการ ตลอดทั้งการประเมินผลในการปฏิบัติงานด้วย วิธีการแก้ปัญหานี้ควรต้องปรับปรุงข้าราชการและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ผู้บังคับบัญชาควรที่จะมีการให้คุณให้โทษแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม ( นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2541 : 2 - 3 )

#### 1.1.6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่น

การที่สังคมไทยเต็มไปด้วยชุมชนอ่อนแอและล้มเหลวทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท อันเป็นผลจากแนวทางการพัฒนาอย่างขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเมืองและการพัฒนาชนบท ยิ่งกว่านั้นการที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนให้เพาะปลูกพืชเพียงชนิดเดียวอย่างขาดความรอบคอบ เป็นการทำให้เกิดเหตุเงินทุนของเกษตรกรหมดไปกับค่าน้ำยา ยากฆ่าแมลง ทั้งยังคงอยู่ภายใต้การกดราคาของพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรจำนวนมากจึงมีหนี้สินมากที่ไม่สามารถผ่อนชำระได้ ยิ่งเป็นตัวเร่งให้ชุมชนในชนบทล้มเหลวเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในยุคฟองสบู่ที่ฟ้ามมาทำให้ราคาที่ดินได้รับการปั่นให้สูงอย่างขาดความยั่งยืน เกษตรกรได้ขายที่ดินทำกินให้แก่นายทุน ไปสร้างสนามกอล์ฟ รีสอร์ท ฯลฯ นับเป็นบาดแผลที่สำคัญของการล้มเหลวของชุมชนชนบทในช่วงที่ผ่านมา ความอ่อนแอของชุมชนทั้งในเมืองและในชนบท ยังคงส่งผลกระทบต่อทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนตกต่ำกว่าที่พึงจะเป็นอีกด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความอ่อนแอที่เกิดขึ้นกับชุมชนมี



ต้นเหตุสำคัญมาจากการขาดความสมดุลและความรอบคอบของปรัชญา การพัฒนาประเทศของภาครัฐ มีมูลเหตุประการสำคัญที่ทำให้ชุมชนในเมืองและในชนบทล่มสลายเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้คือ

#### การพัฒนาที่มุ่งเพียงเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลาง

การมุ่งเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างขาดความสมดุล ทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงผ่านรัฐสังคมนิยมอย่างขาดการพิจารณาผลกระทบอย่างเพียงพอ ส่งผลให้คนชนบท โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวอพยพเข้าสู่ตัวเมืองในอัตราที่สูงขึ้นเพื่อหางานทำ ชุมชนชนบทจึงถูกทิ้งให้เหลือเฉพาะเด็กและคนชราเป็นสัดส่วนที่สูง การติดต่อสัมพันธ์ของคนในสังคมเมืองมีลักษณะทุติยภูมิ คือรู้จักกันเพียงผิวเผินและเป็นทางการ ตามสถานภาพหรือตำแหน่งหน้าที่การงาน ประกอบกับการที่ชีวิตประจำวันของคนเมืองเต็มไปด้วยความเร่งรีบ จึงทำให้คนมีเวลาในการอยู่ร่วมปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะชุมชนน้อยลง

#### การพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ

ในตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา การกำหนดเป้าหมายการแก้ไขปัญหาในการพัฒนา โดยส่วนใหญ่จะตกอยู่ในมือของภาครัฐเป็นสำคัญ ในแต่ละขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติงาน รวมถึงการประเมินผล แนวทางเช่นนี้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ปิดช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งๆ ที่ปัญหาชุมชนที่เกิดขึ้นมีมากกว่าขีดความสามารถในการจัดการของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ประชาชนในชุมชนเมืองจะประกอบไปด้วย ชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เขตหะชุมชน และชุมชนหมู่บ้านจัดสรร รวมแล้วประมาณ 1,246 ชุมชน จะประสบปัญหาหลักอันได้แก่ การขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ระบบสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม ความยากจน ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม แต่ภาวะความรับผิดชอบกลับตกอยู่กับการจัดการของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ชุมชนไม่ได้มีส่วนในการแก้ปัญหาร่วมกับภาครัฐแต่อย่างใด ส่งผลให้ปัญหาของชุมชนไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุดอย่างที่สุด จนเป็นเหตุในการบั่นทอนความเป็นชุมชนที่เล็กละน้อย เป็นเหตุให้ความเป็นชุมชนจืดจาง สูญสลายไป

การพัฒนาที่ทำให้สถาบันทางสังคมและเทคโนโลยีเข้ามาทดแทนชุมชนในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน

ปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนไป ในลักษณะที่ทำให้ชุมชนต้องมุ่งพึ่งพาเทคโนโลยีของสถาบันต่างๆ ในสังคมเป็นหลักอันได้แก่สถาบันทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สื่อสารมวลชน เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในเชิงลึกกระหว่างคนภายในชุมชนสูญหายไป หรือผ่านทางความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในทุกรูปแบบ บิคามารดา ไม่ต้องมีความสัมพันธ์ในเชิงลึกกับลูก

ของตนเองมากนัก เพราะฝากลูกไว้กับสถาบันการศึกษา ไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงเพื่อนบ้านในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพราะว่ามีสถาบันตำรวจและกฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบ

ภาวะล่มสลายของชุมชน อันเป็นผลพวงจากการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล กลายเป็นประเด็นที่ได้รับการตระหนักว่าเป็น “ปัญหาระดับชาติ” อันเป็นส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การปรับทัศนคติใหม่ของรัฐในการพัฒนาประเทศ โดยได้เปลี่ยนทิศทางอย่างเป็นทางการ จากการให้เศรษฐกิจเป็นตัวตั้งสู่การให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา กระบวนทัศน์ดังกล่าวมีแนวคิดสำคัญประการหนึ่งว่า มนุษย์จะมีชีวิตสมบูรณ์ขึ้นได้ก็ต่อเมื่ออยู่ร่วมในชุมชนที่เข้มแข็งด้วย สังคมที่คนจะได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะต้องเปลี่ยนจากการรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น จากภาครัฐมาเป็นสังคมที่ “ชุมชนแก้ปัญหาชุมชน” ด้วยตนเอง ส่วนภาครัฐเล่นบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุนศักยภาพของชุมชนเท่านั้น ( เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2544 : 2 – 9 )

### 1.1.7. ค่านิยมในกระแสวิวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันประเทศต่างๆ เปิดตัวเองเพื่อติดต่อกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งมีการติดต่อกับประเทศอื่นอย่างกว้างขวาง มีการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมกันมากขึ้น สินค้าประเภทต่างๆ คนไทยถูกโน้มน้าวจิตใจจนลืมนึกถึงการใช้ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์คิดค้นโดยคนไทย ไม่นิยมซื้อสินค้าของประเทศของตนเอง

ผู้ที่รับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทยจึงได้พยายามให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้เจริญก้าวหน้าเป็นรากฐานสังคมไทยต่อไป การกระทำนี้ให้ค่านิยมดังกล่าวมีผลทางการปฏิบัติได้ก็ต้องได้รับความร่วมมืออย่างต่อเนื่องจากหลายฝ่ายเช่น

ผู้นำในสังคมในหมู่บ้านจะต้องกระทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนในหมู่บ้านก่อน โดยการสร้างคุณค่าดังกล่าวขึ้นในตัวเองเพื่อจะให้เด็กๆ รุ่นหลังปฏิบัติตามที่ผู้นำได้ทำไว้

การศึกษาในทุกระดับตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ไม่ควรเน้นเฉพาะในตำราเรียนเท่านั้นแต่ต้องฝึกฝนให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังด้วย นำไปปฏิบัติทำเป็นตัวอย่างเพื่อให้แก่เด็กๆ ได้ทำตามตัวอย่างที่มีไว้ให้ดูให้ศึกษา

พ่อค้า แม่ค้า นักธุรกิจ จะต้องไม่มุ่งเน้นแต่ผลประโยชน์ทางการค้าเพียงฝ่าย แต่จะต้องสร้างค่านิยม ด้วยความสำนึกถึงผลกระทบในด้านสังคมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติด้วย

นักแสดง คารา จะต้องไม่มุ่งเน้นให้ความสนุกสนานเพียงแต่อย่างเดียว เพื่อเรียกร้อยความสนใจเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงการปลูกฝังค่านิยมขั้นพื้นฐานให้กับคนในสังคมด้วยกันได้ทราบ ได้เห็นและได้สัมผัสกับค่านิยมที่ดีๆ



สื่อมวลชน รวมทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ต้องระมัดระวังเป็นอย่างมากในการเสนอข่าวหรือเผยแพร่ภาพ ควรกระทำอย่างเป็นการสร้างสรรค์ ไม่ใช่เป็นการทำลายสังคม

วัด เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของชาวไทย ในทางส่งเสริมศิลปกรรมอันดีงามแล้ว ถ้าได้ดำเนินการปลูกฝังที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องและจริงจังจะเกิดผลอย่างแน่นอน การฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยขึ้นพื้นฐานของชาติไทย มิใช่เป็นเรื่องจะกระทำได้โดยคนใดคนหนึ่งแต่เป็นเรื่องของคนทุกคนในชาติ ต้องร่วมแรงร่วมใจช่วยกันฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยอันดีงามได้อย่างควบคู่กับชาติต่อไป เพราะว่าการสร้างสรรค์วัฒนธรรมอันดีงาม คือการสร้างชาตินั่นเอง

ค่านิยมของสังคมไทยที่ยังนิยมสินค้าที่ผลิตในต่างประเทศ จึงได้มีการณรงค์ให้ชาวไทยนิยมใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยมั่นคง” ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยเรา อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

อาหาร ประเทศไทยเรามีผลไม้ตลอดปีและมีมากด้วย ซึ่งเป็นรสชาติสุผลไม้มือไทยเราไม่ได้ ราคาแพงไม่ใช้แพงด้วยคุณภาพแต่แพงเพราะเป็นผลไม้ของต่างชาติ เราต้องสั่งซื้อมาจากต่างประเทศเท่านั้นเอง สรุปแล้วว่าประเทศไทยผลิตอาหารกินเองได้อย่างเหลือเฟือทีเดียว เราชาวไทยหาอาหารกินได้ตลอดปี

เครื่องนุ่งห่ม ประเทศไทยมีสิ่งทอมากมาย ฝ้ายชนิดต่างๆ และเครื่องนุ่งห่มหลายอย่างเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ ในขณะที่เราต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศ ไปซื้อเครื่องนุ่งห่มจากต่างประเทศมาใช้ แทนการใช้ของที่คนไทยทำเอง

ที่อยู่อาศัย สำหรับอุปกรณ์ก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เราก็กทำเองได้ทั้งสิ้น เรือนโบราณของเราสวยๆ ในสมัยโบราณเราไม่เคยสั่งซื้ออุปกรณ์สร้างที่อยู่อาศัยจากต่างประเทศเลย เราสามารถทำได้เองทั้งสิ้น แต่เดี๋ยวนี้เรากลับนิยมสร้างอาคารบ้านเรือนรูปทรงคล้ายกับของต่างประเทศ และสั่งซื้ออุปกรณ์จากต่างประเทศมาใช้เพราะว่าอุปกรณ์เหล่านี้ประเทศไทยก็สามารถทำเองได้ จะมีบ้างอย่างที่เราไม่สามารถทำขึ้นเองได้

ยารักษาโรค ประเทศไทยเราสามารถผลิตยาใช้มาแล้วตั้งแต่ครั้งค้ำบรพธ์ เรามียาแผนโบราณ มีแพทย์แผนโบราณและมีหมอเท้าเปล่าควบคู่กันมาพร้อมกับการกำเนิดชาติไทย ยาแผนโบราณของเรามีเป็นร้อยๆขนานจริงๆ จนทุกวันนี้ แต่ทว่าเราก็กียมนิยมาจากต่างประเทศมาใช้ อย่างฟุ่มเฟือย จนกระทั่งทุกวันนี้เราชาวไทยกินยาเป็นว่าเล่น จะเป็นอันตรายหรือไม่ ไม่เคยห่วงใยกันเลยเพียงไปหาอ่านหรือยาจากหนังสือโฆษณาหรือจากวิทยุโทรทัศน์ ทำไมไทยจึงใช้ยาฟุ่มเฟือยมากมายหลายชนิด ในปีหนึ่ง ๆ ประเทศไทยต้องเสียเงินตราต่างประเทศเป็นค่ายาจำนวนมากอยู่ทีเดียว

ค่านิยมของเรายังไม่ดีพอในบางสิ่งบางอย่างเราผลิตได้เอง มีคุณภาพดีกว่า แต่เราก็ไม่นิยมใช้อยู่นั่นเองเพราะเราได้สร้างค่านิยมไว้ผิดๆ เสียแล้วว่าของไทยผู้ของต่างชาติไม่ได้ คนที่ใช้ของไทยเป็นคนที่ฐานะไม่ค่อยดี ไม่มีเกียรติยก คนที่ใช้ของต่างประเทศเป็นคนที่มีฐานะมั่นคงมีเกียรติ มีคนนิยมชมชอบ มีรสนิยมสูง เราชาวไทยผู้ใฝ่ใจในสินค้าต่างประเทศ ก็พึงพอใจซื้อกันแล้วเป็นที่ฮือฮากันไปว่าชาวไทยหลายคนที่ไม่เที่ยวต่างประเทศที่ใกล้เคียงบ้านเรา ได้ไปซื้อสิ่งของต่างๆ กลับมาฝากคนทางบ้าน เพื่อให้เป็นของมีค่าในฐานะของฝากจากต่างประเทศ แต่พอกลับถึงเมืองไทยกลับกลายเป็นว่าผลิตภัณฑ์ที่ซื้อมานั้นเป็นสิ่งของที่ทำในเมืองไทยทั้งสิ้น และราคาก็แพงกว่าในประเทศไทยเสียอีก นี่คือความจริงในปัจจุบันที่เกิดจากค่านิยมที่ผิดพลาด (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2541 : 26)

## 1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

### 1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เดิมบ้านราชฎ์ประสงค์ ยังอยู่รวมกับบ้านกระดอຍังไม่ได้แยกออกมา มีประชาชนในบ้านกระดอຍู่กันอย่างหนาแน่น พื้นที่ก็คับแคบ ประชาชนในหมู่บ้านราชฎ์ประสงค์จึงได้แยกออกมาเป็นกลุ่มและได้ตั้งชื่อใหม่ว่า บ้านใหม่ หรือ นุหญาคา ต่อมาทางราชการเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนชื่อบ้านใหม่กับชาวบ้าน แล้วสรุปได้ชื่อใหม่ว่า บ้านราชฎ์ประสงค์ เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2485

เริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านราชฎ์ประสงค์ โดยมีกลุ่มชาวบ้านกลุ่มแรกตั้งเดิมมาอยู่กัน จะกล่าวถึงโดยรวมของกลุ่มชาวบ้านกลุ่มแรกที่เริ่มเข้ามาอยู่มี พ่อสุข แม่สุข ไชโพธิ์, พ่อหรั่ง แม่แจ้ ไชโพธิ์, พ่อเฒ่า - แม่มาก ชวนโพธิ์, พ่อคง - แม่แก้ว ชวนโพธิ์ ในปัจจุบันกลุ่มชาวบ้านกลุ่มแรกได้มีการเสียชีวิตไปหมดแล้ว ก็ยังคงเหลือก็แต่ แม่สุข ไชโพธิ์ คนเดียวในจำนวนชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่อาศัยที่ยังคงมีชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านกลุ่มแรกได้มีการอพยพมาจากบ้านกระดอຍ ตำบลตลาด อำเภอเมือง เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2485 หรือประมาณ 59 ปีมาแล้ว เพราะว่าพื้นที่ในหมู่บ้านกระดอຍเริ่มคับแคบลงจึงได้พากันอพยพมาอาศัยอยู่ในบ้านราชฎ์ประสงค์ สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านนี้ ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้านสภาพเป็นป่าไม้ หนองน้ำ และเป็นทุ่งหญ้าคา ปัจจุบันป่าหรือหนองน้ำหรือห้วยที่เคยมีในอดีตไม่มีแล้ว เพราะมีประชากรเข้ามาปลูกบ้านเรือนในพื้นที่ป่าและหนองน้ำบางส่วนไปหมดแล้ว อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพมาอยู่ที่หมู่บ้าน เป็นอาชีพทำนา อาชีพทำไร่มันสำปะหลัง ตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้านถึงปัจจุบัน ราษฎรมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเดิม ปลูกมันสำปะหลังเลิกไปเพราะว่าราคามันสำปะหลังเริ่มตกต่ำและมีการขายที่ดินเกิดขึ้นมา และมีอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น คือ อาชีพทำป้ายจราช

เมื่อ พ.ศ. 2543 อาชีพเขียนผ้าคลุมหลังคารถเมื่อ พ.ศ. 2538 และอาชีพทำปดอกเสาเหล็กคัดเมื่อ พ.ศ. 2535 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณสุขบุคคลในหมู่บ้านราชฎร์ประสงค์ สภาพถนนเป็นทางลาดยางเมื่อ พ.ศ. 2544 ความยาว 3,113 เมตร มีไฟฟ้าใช้ในปี พ.ศ. 2527 และมีปะปาเข้าหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2527

### ลักษณะประชากร

หมู่บ้านราชฎร์ประสงค์มี 85 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 452 คน ส่วนใหญ่เพศชายมากกว่าเพศหญิง กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 - 50 ปี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศชาย	291	64.38
เพศหญิง	161	35.62
รวม	452	100
2. อายุ 0-3 ปี	30	6.64
3 ปี 1 วัน - 6 ปี	30	6.64
6 ปี 1 วัน - 12 ปี	48	10.62
12 ปี 1 วัน - 14 ปี	26	5.75
15 ปี 1 วัน - 18 ปี	25	5.53
18 ปี 1 วัน - 50 ปี	216	47.78
50 ปี 1 วัน - 60 ปี	31	6.86
60 ปี 1 วันขึ้นไป	46	10.18
รวม	452	100

ในหมู่บ้านมีคนพิการทั้งหมด 3 คน ได้เรียนหนังสือ 1 คน ไม่ได้เรียนหนังสือ 2 คน

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน

อาชีพ	ครอบครัว	ร้อยละ
ทำนา	19	57.57
ค้าขาย	6	18.18
รับจ้าง	3	9.10
รับราชการ	1	3.03
ทำนาในที่คน	4	12.12
รวม	33	100

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

ที่ดิน	ครอบครัว	ร้อยละ
1 - 5 ไร่	45	59.21
6 - 10 ไร่	29	38.16
11 - 12 ไร่	2	2.63
รวม	76	100

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้าน

การศึกษา	คน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	63	70.00
ระดับมัธยมศึกษา	14	15.56
นักศึกษาผู้ใหญ่	2	2.22
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	11	12.22
รวม	90	100

## 2. สภาพปัจจุบัน

ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์เป็นที่ราบสูง มีแหล่งน้ำธรรมชาติภายในหมู่บ้าน อยู่ข้างแต่สภาพเป็นดินเค็ม มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่นดังนี้

ทิศเหนือ อยู่ติดกับบ้านบุหมู่ที่ 2 และบ้านหนองตะคลองหมู่ที่ 7

ทิศใต้ อยู่ติดกับบ้านกระลอกหมู่ที่ 5 และบ้านตลาดหมู่ที่ 3 และ บ้านโพธิ์หมู่ที่ 4

ทิศตะวันออก อยู่ติดกับบ้านหนองตะคลองหมู่ที่ 7 และบ้านตลาดหมู่ที่ 3

ทิศตะวันตก อยู่ติดกับบ้านบุหมู่ที่ 2 และบ้านบุหมู่ที่ 1

## 3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

สภาพเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านของหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ ส่วนใหญ่มีลักษณะอื่นที่คล้ายกัน คือการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เวลาถึงหน้าทำนาก็จะทำนาหรือรออาชีพธรรมชาติในการจับสัตว์น้ำที่มีอยู่ในนาที่มีทั้งปลาและหนู ชาวบ้านในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม ติ่มิด เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป รับราชการ โรงงานอุตสาหกรรม

โรงเรียนและการศึกษา ชาวบ้านส่วนใหญ่เรียนจบการศึกษาภาคบังคับ ป. 4 มีบางส่วนที่ไม่ได้เรียนและเรียนสูงกว่า ทั้งนี้เพราะในอดีตนักเรียนจะต้องเดินทางไปเรียนร่วมกับหมู่บ้านอื่นที่ใกล้เคียงกัน คือ โรงเรียนบ้านบุ ซึ่งมีระยะทาง 1 - 2 กิโลเมตร ต่อมารัฐบาลได้ขยายภาคบังคับถึง ป. 6 หลังจากนั้นก็มีแนวโน้มของผู้จบการศึกษาภาคบังคับมากขึ้น

สุขภาพอนามัย ปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วยของหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ นับเป็นปัญหาอย่างยิ่งของชาวบ้านเพราะส่วนใหญ่จะปล่อยให้ตนเอง หรือหาซื้อยามากินเองตามร้านค้าหรือการรักษาทางไสยศาสตร์ควบคู่กันไปด้วยถ้ารายที่มีอาการหนักก็จะนำส่งสถานีอนามัยกระลอกใกล้หมู่บ้านหรือถ้าไม่หายก็จะไปโรงพยาบาลมหาราช

มีพื้นที่ทำนา 108 ไร่ มีผลผลิตด้านการทำนาทั้งหมู่บ้านปีละ 36 เกวียน ขายไปจำนวน 19 กิโลกรัมต่อเกวียน เก็บไว้รับประทานจำนวน 17 กิโลกรัมต่อเกวียน ทั้งหมู่บ้านมีการซื้อปุ๋ยเคมีปีละ 105 กระสอบ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผลผลิตอื่นๆ

เลี้ยงสัตว์	ครอบครัว	ร้อยละ	บาทต่อปี	ร้อยละ
วัว	11	24.45	69,000	34.33
ไก่	28	62.22	30,000	14.92
หมู	6	13.33	102,000	50.75
รวม	45	100	201,000	100

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผลผลิตสินค้าในหมู่บ้านเพื่อจำหน่าย

สินค้า	ครอบครัว	ร้อยละ	บาทต่อปี	ร้อยละ
ผ้าคลุมหลังคารถ	2	28.57	50,000	5.95
โครงเสาเหล็ก	2	28.57	500,000	59.52
มีด	2	28.57	190,000	22.62
เสาปูน	1	14.29	100,000	11.91
รวม	7	100	840,000	100

#### 4. ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ อยู่ห่างจากวัดก็หลายกิโล ภาษาพื้นบ้านของชาวบ้าน คือภาษาโคราช ซึ่งเป็นภาษาที่พูดกันมาตั้งแต่เกิด ประเพณีที่สำคัญส่วนใหญ่ ก็จะเป็นวันสำคัญทางศาสนา ชาวบ้านในตำบลลาดมีความเคารพนับถือกันมากคือ ปู่ตาประจำหมู่บ้าน ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานประเพณี คือ

1. เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี ทำบุญขึ้นปีใหม่
2. เดือนมีนาคม ทำบุญประเพณี ทำบุญเลี้ยงปู่ตา
3. เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี ทำบุญขึ้นปีใหม่แบบไทย
4. เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณี ทำบุญกลางบ้าน

#### 2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังต่อไปนี้

##### 1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

##### 1.1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า

จุดเด่น นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลที่ถูกต้อง ในเรื่องของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เป็นอย่างดี และชาวบ้านก็เห็นชอบกับนโยบาย ระเบียบ หลักการดำเนินงานที่ใช้ในกองทุนหมู่บ้านเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีสวัสดิการหมู่บ้าน



จุดค้อย มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นมาเป็นข้อบังคับ

## 2. เงินกองทุนหมู่บ้าน

จุดเด่น เป็นเงินกองทุนที่เข้ามาในหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีเงินนำไปหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสร้างอาชีพ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นและยังส่งผลให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้นไปด้วย มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น

จุดค้อย ประชาชนต้องการรอยความช่วยเหลือจากรัฐบาลอีกต่อไป โดยไม่มีการช่วยเหลือตนเอง

## 3. คณะกรรมการหมู่บ้าน

จุดเด่น คณะกรรมการได้จากการเลือกตั้งจากชาวบ้าน ดังนั้นคณะกรรมการจะต้องปฏิบัติงานการบริหารกองทุน ด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรมช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบหน้าที่ ยึดระเบียบของกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักและเป็นแนวทางการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ให้โอกาสแก่คนยากคนจนในการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ ติดตามให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ

จุดค้อย มีคณะกรรมการกองทุนบางคนยังไม่มีความเข้าใจในระเบียบกองทุน ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ในการบริหารกองทุนหมู่บ้านที่ชัดเจน และยังมีคีย์หลักของระบบเครือข่ายอยู่ในการอนุมัติเงินกู้

## 4. ผู้สมัครขอกู้

จุดเด่น ต้องมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบมีความเอื้อเฟื้อเห็นอกเห็นใจกัน เมื่อสมาชิกกู้ยืมเงินได้แล้ว ควรจะนำไปประกอบอาชีพเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ขอยืมเงินไว้ และสามารถชำระเงินคืนตามกำหนดที่ได้วางกันเอาไว้

จุดค้อย สมาชิกบางคนไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินตามโครงการที่ได้เสนอไว้ในใบขอกู้ยืมเงิน เอาเงินที่ได้ไปทำอย่างอื่น เช่น การซื้อของเครื่องใช้เข้าบ้าน

### 1.2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

#### 1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้าน

จุดเด่น คณะกรรมการได้มีการนัดประชุมเพื่อการคัดเลือกผู้กู้ ที่ได้รับการยอมรับ เสนอแนะและการปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน เป็นการสร้างวินัยทางการเงินให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อให้สมาชิกเคารพระเบียบของกองทุนที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้นมา



จุดค้อย ชาวบ้านยังขาดความตั้งใจในการประกอบอาชีพ และชาวบ้านส่วนใหญ่ มักเป็นไปตามลักษณะธรรมชาติ ทำเพื่อบริโภคเป็นหลัก มีค่านิยมที่ยึดความสะดวกสบาย หากสมาชิกกู้เงินกองทุนหมู่บ้านไปแล้ว ไม่มีความตั้งใจจริงในการทำให้รายได้เพิ่มขึ้นแต่จะเป็นการหนี้เพิ่มขึ้นมาแทน

## 2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุน

จุดเด่น การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน เป็นหน้าที่ของเหรัญญิกและฝ่ายบัญชี มีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย บัญชีเงินออมทรัพย์ในแต่ละเดือน ทำให้สามารถตรวจสอบค่าใช้จ่ายของกองทุนหมู่บ้านให้เกิดความโปร่งใสในการทำบัญชีกองทุน

จุดค้อย ระบบการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านอาจยังไม่ถูกต้องตามแบบหรือสมบูรณ์มากนัก เพราะว่าเป็นเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยของการทำบัญชี เป็นหน้าที่ของเหรัญญิกและฝ่ายบัญชีที่จะต้องจัดทำบัญชี แต่ผู้ทำบัญชีไม่มีความรู้ในเรื่องของการทำบัญชีมาก่อนจึงเป็นเรื่องยากในการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน

## 3. กระบวนการรับชำระหนี้

จุดเด่น คณะกรรมการได้ทำการหักดอกเบี้ยจากผู้กู้ไว้ก่อนแล้ว และเมื่อครบกำหนดที่จะต้องชำระคืนเงินต้นก็ให้มาเอาเงินดอกเบี้ยที่หักไว้ในตอนแรกจากคณะกรรมการ ไปเพิ่มกับเงินต้นที่ต้องชำระคืนที่ธนาคาร แล้วนำหลักฐานของการชำระเงินกู้มาให้ทางคณะกรรมการ ได้ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

จุดค้อย เมื่อครบกำหนดของการชำระหนี้เงินต้นแล้ว ผู้กู้อาจจะไม่สามารถที่จะชำระเงินกู้ได้ตรงตามกำหนดระยะเวลาที่ได้วางไว้ในตอนแรก ประมาณสัก 2-3 วัน

## 4. กระบวนการช่วยเหลือขาด

จุดเด่น กู้เงินไปแล้วสามารถทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น สามารถหาแหล่งรองรับผลผลิตของผู้กู้ เพื่อที่จะทำการจำหน่ายผลผลิตได้ เช่นการส่งไปขายยังต่างจังหวัด

จุดค้อย การเย็บผ้าคลุมหลังการถของชาวบ้านยังไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน ไม่สามารถกำหนดราคาของสินค้าได้ตายตัว การกู้ยืมเงินเพื่อไปลงทุนอาจขาดทุนได้ ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถชำระคืนเงินได้ทันกำหนดเวลา

### 1.1 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

สามารถที่จะแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง พบว่ามีผู้กู้จำนวน 42 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 950,000 บาท

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า มีสมาชิกทั้งหมด 133 ราย มีผู้ที่ได้รับการอนุมัติ กู้เงินกองทุนหมู่บ้านจำนวน 42 ราย ตามโครงการที่ได้ระบุไว้ในใบขอกู้ยืมเป็นทุนประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย เช่น กู้ไปค้าขายของชำ กู้ไปเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ประสบการณ์ที่สมาชิกได้รับ ทำให้คนที่มีระเบียบในการดำเนินชีวิตมากขึ้น รู้จักวางแผนในการทำให้เป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน เป็นต้นว่า ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่มาก่อนก็จะนำประสบการณ์ที่ได้รับมาบอกกับเพื่อนบ้านหรือชาวบ้านในหมู่บ้านด้วยกันได้รู้

## 2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

### 2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

#### 1. สมาชิกผู้กู้

จุดเด่น หาคความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพ ทำให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน เช่น การไปดูงานตามกลุ่มของแม่บ้าน หรือการเรียนประกอบอาชีพต่างๆ

จุดค้อย ชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะแล้วชาวบ้านได้รับการศึกษาน้อย ทำให้ผลที่ออกมาว่ามีคนขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพและขาดการรวมกลุ่ม ถึงแม้จะเน้นกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านเป็นการเริ่มต้น ก็ยังขาดการประสานงานเกื้อหนุนกัน ทำให้เกิดการแข่งขันกันเอง ส่วนหนึ่งยังว่างงานทำให้เป็นภาระในครอบครัวมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น

#### 2. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้

จุดเด่น การหาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทำให้ประกอบอาชีพของสมาชิกมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นรู้จักวางแผนการทำงาน การนำความรู้ใหม่ๆ ที่ตีมาพัฒนาวิธีการในการประกอบอาชีพที่ดำเนินการอยู่ ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากขึ้นกว่าเก่ามากขึ้น เช่น บางคนที่เคยทำงานอยู่ในฟาร์มมาก่อนก็จะนำมาแนะนำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ด้วย เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี

จุดค้อย การหาความรู้เพิ่มเติมของสมาชิกยังไม่มีแบบแผนที่แน่นอน สมาชิกจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมเอง โดยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมาอบรมให้ความรู้ได้ไม่ทั่วถึง เพราะว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาให้ความรู้มีน้อยเกินไป

### 2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

#### 1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน

**จุดเด่น** ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไม่นำเงินกู้ไปลงทุนประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ แต่จะนำไปใช้ในกิจการอื่นด้วย เช่นการชำระหนี้สินเดิม เอาไปสร้างบ้านหรือเพื่อการบริโภค

**จุดด้อย** บางคนก็อาจเป็นหนี้ ธ.ก.ส. หนี้ในโครงการธนาคารเพื่อประชาชน หนี้กองทุนหมู่บ้านเป็นเงินล้านเดียวกัน ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อวาระการใช้หนี้คืน เพราะไม่มีรายได้พอที่จะชำระหนี้

### 1.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

#### 1. การหาวัตถุประสงค์ที่ดี

**จุดเด่น** วัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพของสมาชิก เพื่อประเมินความสำเร็จในการประกอบอาชีพของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ประเมินผลผลิตและรายได้ที่สามารถนำคืนมาสู่กองทุนเพื่อเป็นเงินหมุนเวียนต่อไป เช่น การประกอบอาชีพทำเสาปูน วัตถุประสงค์ที่ใช้ คือ ปูน เหล็ก ทราช เป็นต้น

**จุดด้อย** วัตถุประสงค์ที่ใช้อาจขายได้ราคาต่ำหรือสูงเกินไป ต้องประสบปัญหาการขาดทุน เช่น ปูน ทราช เหล็กขึ้นราคา

#### 2. การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย

**จุดเด่น** กลุ่มตีมืด เพื่อนำเงินมาเป็นทุนเพิ่มเติมในการลงทุนประกอบอาชีพในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

**จุดด้อย** สมาชิกบางคนไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินตามที่ได้เสนอโครงการกองทุนไป

### 1.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

#### 1. ผลโดยตรง

**จุดเด่น** ผู้กู้จำนวน 42 ราย นำเงินไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้เสนอไว้ บางคนอาจจะนำไปเพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว

**จุดด้อย** ผู้กู้บางคนนำเงินไปลงทุนเพื่อทำนอกเหนือที่ได้ขอกู้ เช่น เอาไปใช้ส่วนตัว ไม่ทำตามที่ได้ขอกู้ไว้

#### 2. ผลกระทบโดยตรง

จุดเด่น ผู้กู้ได้นำเงินไปลงทุนในอาชีพเดิมที่มีอยู่ จึงทำให้ครอบครัวมีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม ไม่ขัดสน และยังมีเงินเก็บไว้ลงทุนเพิ่มขึ้นอีก ประมาณ 60 % ของอาชีพที่มีอยู่เดิม

จุดด้อย ผู้กู้บางคนอาจนำเงินไปเพื่อใช้ในการอุปโภค - บริโภค ประมาณ 40 % ของสมาชิกผู้กู้

### 3. ผลกระทบโดยอ้อม

จุดเด่น ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง ทำให้รู้จักการใช้เงินที่เป็นระเบียบแบบแผนมากขึ้น ไม่ให้ขาดทุน อยู่ในหมู่บ้านได้อย่างมีความสุข

จุดด้อย บางรายยังไม่รู้จักกับการได้มากใช้น้อย มีเท่าไรใช้เท่านั้น

### 3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ พบว่ามีดังต่อไปนี้

1.1 การเกิดกองทุน พบว่า หมู่บ้านราษฎรประสงค์ ได้รับการอนุมัติกองทุน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2544 โดยชื่อบัญชีว่า “ กองทุนหมู่บ้านราษฎรประสงค์ “ บัญชีเลขที่ 06 - 4317 - 20 - 053508 - 6 มีสมาชิกทั้งหมด 133 คน ได้รับการอนุมัติเงินกู้ 42 คน เพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย

1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า หมู่บ้านราษฎรประสงค์มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการ 3 ใน 4 ของครอบครัวทั้งหมด ส่วนการร่างระเบียบกองทุน ประชาชนมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการ ช่วยกันสร้างระเบียบกองทุนหมู่บ้านราษฎรประสงค์ หมู่ที่ 6 ขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษรที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบในการบริหารกองทุนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป เช่น มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อทำการร่างระเบียบกองทุน

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ประชาชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ให้ได้คิดเป็น ทำเป็นสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายในครอบครัวและได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาของตนเอง รักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง มีสังจะ มีจิตสำนึกที่ดี เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความรู้กันกับสมาชิกในกองทุนเดียวกันและนอกกองทุน ที่ประกอบอาชีพเดียวกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น การเรียกประชุมของชาวบ้านที่มีอาชีพเดียวกันมาช่วยกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับขั้นตอนการทำและแนวทางการแก้ไขของปัญหาที่เกิดขึ้น

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเข้าใจหลักการและวิธีการ ในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิต รู้จักวางแผนพัฒนาอาชีพให้มั่นคงมีราย

ได้ มีเงินเลี้ยงชีพอย่างพอเพียง รู้จักใช้แรงงานภายในหมู่บ้านและจัดหาตลาดจำหน่ายโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง และไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบเพิ่มในอัตราดอกเบี้ยสูง เช่น การหาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำการผลิต และรู้จักใช้คนในหมู่บ้านมาทำช่วยเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านด้วยกัน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ในภาพรวมของหมู่บ้านราษฎรประสงค์มีความเจริญและการพัฒนายังอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าตามถนนหนทางเข้าในหมู่บ้านที่ใช้กันยังไม่มีไฟแสงสว่างเลย เช่น การขอติดตั้งเสาไฟแสงสว่างตามถนนนั้นเป็นเรื่องยากมาในการขอแต่ละครั้ง จะต้องรองบประมาณมาก่อนจึงจะทำได้

## 2. ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

### 1. ปัจจัยด้านบวก พบว่ามีดังต่อไปนี้

ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านราษฎรประสงค์ โดยการจัดเวทีประชาคมจำนวน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้าน มีองค์กร 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน 2. กลุ่มออมทรัพย์ 3. กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นบ้าน

### 2. ปัจจัยด้านลบ พบว่ามีดังต่อไปนี้

มีชาวบ้านบางคนไม่พอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการในการอนุมัติเงินกู้ เพราะผู้กู้มีการขอยืมกู้ที่มีวงเงินในการประกอบอาชีพแตกต่างกัน หรือไม่ก็คณะกรรมการเป็นญาติกับผู้กู้จึงมีการอนุมัติให้ญาติก่อนจึงค่อยอนุมัติให้คนอื่นต่อไป

### 3. การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่ามีดังต่อไปนี้

มีหน่วยงานพัฒนากรมาให้ความรู้ให้คำปรึกษาแนะนำในการประกอบอาชีพ และการดำเนินงานชีวิตในการหมู่บ้านมีการจัดตั้งองค์กรเพิ่มขึ้น และองค์กรภายนอกนอกเป็นการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ โรงสีข้าว เพื่อจำหน่ายในราคาถูกกว่าท้องตลาด มีเงินปันผลให้สำหรับสมาชิกและปล่อยเงินกู้ฉุกเฉินในดอกเบี้ยถูก เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้กันในระดับตำบล

## 4. ความเข้มแข็งของชุมชน

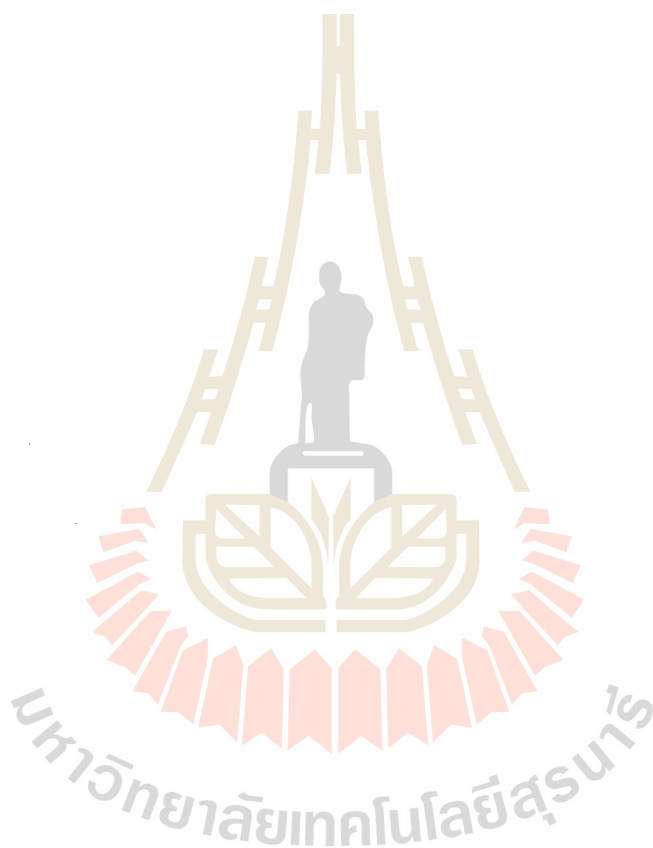
### 1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้กำหนด

ตารางที่ 7 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ใช้วัด
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	( 21 ) มาก ( 39 ) ปานกลาง ( ) น้อย
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	( 7 ) มาก ( 53 ) ปานกลาง ( ) น้อย
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	( 46 ) มาก ( 14 ) ปานกลาง ( ) น้อย
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	( 8 ) มาก ( 44 ) ปานกลาง ( ) น้อย
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	( 60 ) ใช่ จำนวนครั้ง 3 ต่อปี ( ) ไม่ใช่
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	จากปีก่อนมี...85..... ครอบครัว ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....ครอบครัว ( ) ลดลงเหลือ.....ครอบครัว ( 60 ) เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	จากปีก่อนมี...85..... ครอบครัว ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....ครอบครัว ( ) ลดลงเหลือ.....ครอบครัว ( 60 ) เท่าเดิม
8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	จากปีก่อนมี...2.....กลุ่ม ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....กลุ่ม ( ) ลดลงเหลือ.....กลุ่ม ( 60 ) เท่าเดิม
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา	( 3 ) มาก ( 57 ) ปานกลาง ( ) น้อย
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	จากปีก่อนมี.....-.....คน ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....คน ( ) ลดลงเหลือ.....คน ( 60 ) เท่าเดิม
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	( 60 ) ใช่ ( ) ไม่ใช่ ( ) ไม่แน่ใจ
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	( 60 ) ใช่ ( ) ไม่ใช่



2. ความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีและมีความซื่อสัตย์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับปานกลาง ยกย่องคนที่ทำความดี และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก อยู่ในระดับมาก มีโอกาสหาความรู้เพิ่ม มีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ มีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มีผู้นำชุมชนที่มีความคุณธรรม ยุติธรรม สามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน อยู่ในระดับใช้ 60 %





## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล

การเขียนสรุปกับการเขียนอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านราชฎร์ประสงค์ หมู่ที่ 6 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

#### 1. สรุป

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของบ้านราชฎร์ประสงค์ หมู่ที่ 6 มีดังนี้

##### 1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านราชฎร์ประสงค์ หมู่ที่ 6
  - 1.1.มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
  - 1.2.มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
  - 1.3.มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
  - 1.4.เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทั้งกับสังคมที่มีภูมิคุ้มกัน
  - 1.5.ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายมีอะไรบ้าง
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามทัศนะของประชาชนและระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัด

## 2. วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาและทำความเข้าใจ ปรัชญา วัตถุประสงค์และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน
3. ใช้ชีพชีพอเนลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตั้งบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบรายงาน บร. 1 - 12
5. ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องใช้ในการเขียนบทต่อไป
6. ลงมือเขียน สารนิพนธ์

## 3. ผลการดำเนินงาน

1. มีกองทุนหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์เกิดขึ้น
2. ทำให้หมู่บ้านมีการพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง
3. ทำให้คณะกรรมการสามารถบริหารจัดการกองทุนได้
4. ทำให้ชาวบ้านความสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีศักยภาพของตนเอง สร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้กับตนเองและหมู่บ้าน
5. หมู่บ้านมีศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจสังคมในหมู่บ้าน
6. ทำให้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน ที่เกิดขึ้นและสามารถแก้ไขได้
7. ทำให้เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านและสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างหมู่บ้านกับตำบล
8. ทำให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามความคิดของชาวบ้านในหมู่บ้าน

## 2. อภิปรายผล

### 1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ มีดังนี้

1. การเกิดกองทุนของหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ เกิดจากการร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้านและมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกันมากขึ้น
2. การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านราษฎร์ประสงค์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการจัดสรรแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

3. การมีการเรียนรู้เพื่อที่จะพึ่งพาตนเองกองทุนหมู่บ้านราษฎรประสงค์เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งหมดยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหมู่บ้านภายนอกอยู่ดี

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของคนในหมู่บ้านราษฎรประสงค์ มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ของคนในหมู่บ้านราษฎรประสงค์ มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือพึ่งพากันและกัน

## 2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

### 1. ปัจจัยด้านบวก

1. ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซากจำเจ

2. ประเพณีทางสังคมของหมู่บ้านที่ปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องจนมาถึงทุกวันนี้ เป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงความคิด ความเอื้ออาทรและการร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ

3. หมู่บ้านที่เป็นรายกรณีศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในทำเลที่ตั้งใกล้กับอำเภอ มีโครงสร้างพื้นฐานในเกณฑ์ดีมาก

### 2. ปัจจัยด้านลบ

1. คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้เกิดการขาดเงินหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำมาชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถจะดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาจำกัด

2. สินค้าและผลิตภัณฑ์ของชาวบ้าน ยังไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน ไม่สามารถกำหนดราคาของสินค้าได้ ถ้าปล่อยให้ผู้ไปลงทุนก็อาจขาดทุนได้

3. การเข้าช่วยเหลือของส่วนราชการมีน้อยมาก ทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน และมีการสนับสนุนในเรื่องอาชีพและรายได้ยังน้อย ทำให้ขาดความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพนั้น

4. ขาดการร่วมกลุ่ม ถึงแม้ว่าจะมีกลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้านแต่ก็ยังไม่เป็นการเริ่มต้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการประสานงานกัน

### 3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในภาคสนามมาแล้วผู้ทำสารนิพนธ์ได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพตีมีด เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ

### 4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ชาวบ้านในหมู่บ้านมีการวางแผนในการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่

### 5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ มีดังนี้

1. ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไปได้สักระยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการ สามารถก่อให้เกิดรายได้ที่ดีและสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการตามโครงการที่ได้ยื่นไว้แล้วสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ

3. ผลกระทบโดยอ้อม วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดความสันติในหมู่บ้าน

### 3. ข้อเสนอแนะ

#### 1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1. ควรจะมีการขยายเวลาในการส่งเงินต้นออกไปอีก เพราะว่าในระยะเวลาที่กำหนดบางอาชีพก็ต้องใช้เวลาไม่น้อย เช่น ขยายเวลาในการชำระเงินต้นออกไปอีกประมาณ 2 ปี

2. เมื่อมีการครบวาระ 1 ปี ควรจะถามความเห็นจากสมาชิกด้วยว่าเห็นสมควรไหมที่จะทำการคัดเลือกเอาคณะกรรมการออกครึ่งหนึ่งและควรเลือกใครมาเป็นคณะกรรมการแทนชุดที่ออกไป

3. น่าจะให้สิทธิพิเศษแก่ผู้กู้ที่ชำระคืนเงินตรงเวลาที่กำหนด เช่น การเพิ่มวงเงินในการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

#### 2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1. ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกมีการจัดเวทีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนทั้งหมู่บ้าน

2. ควรส่งเสริมให้มีการไปดูงานกับสถานที่ต่างๆ ที่มีผลดำเนินงานที่ดี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการทำงานของตนเองและของชาวบ้าน

3. ข้อเสนอแนะในการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกกองทุนได้มีโอกาสได้ศึกษาดูงานด้านอาชีพ
2. ควรจัดให้มีการอบรมความรู้ด้านเกษตรแผนใหม่ให้กับสมาชิกกองทุน
3. ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์ที่ ปลอดภัยจากสารเคมีโดยการไม่ใช้ยาที่เป็นอันตรายต่อผู้เลี้ยงและผู้บริโภค

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

1. ควรมีการส่งเสริมการวิจัยกองทุนหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชาวบ้านทำกันเองอย่างโดดเด่น โดยไม่มีภาครัฐมาให้ความช่วยเหลือ
2. ควรมีการติดตามถึงผลกระทบของการให้สินเชื่อของกองทุนหมู่บ้าน ว่าให้สินเชื่อไปทำตามที่ได้ไว้หรือไม่ ถ้าไม่ก็ควรจะเร่งรัดให้มีการทำตามที่ได้ตกลงกันไว้

## บรรณานุกรม

- กองทุนหมู่บ้านคองปัญหาเล่นพวก – ไม่เข้าใจปรัชญา. (8 มีนาคม 2545). มติชนรายวัน. 12.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด  
ทัศน์ทองการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี :บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์. นนทบุรี :บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด
- กรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ธนาคาร. 2545. รายงานเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.  
(6 มิถุนายน 2545), 13 – 21.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2544. ชุมชนนิยม :ฝ่าวิกฤตชุมชนล้มสลาย. กรุงเทพฯ : บริษัท  
ซัคเซสมีเดีย จำกัด.
- โกศล วงศ์สวรรค์, สถิต วงศ์สวรรค์ และสุริลา ตูลยะเสถียร. ม.ป.ป. ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ :  
บริษัท รวมสาส์น (1977) จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน  
เพื่อเตรียมการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาด  
พร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี  
ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ  
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน  
เมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.  
2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์  
จำกัด.
- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2545. เศรษฐกิจปริทัศน์. กรุงเทพฯ : ไตรมาสที่ 2  
(2545), 1–30.
- นงลักษณ์ เดชะพิพงษ์. 2545. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. 32–33.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. 2543. วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, 2545. สยามจดหมายเหตุ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. 473–555.

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2544. ส่วนบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ : หอสมุดรัฐสภา.  
7-16.

